

Świadomość prawna społeczeństwa polskiego. Diagnoza, typy, drogi kształtowania Streszczenie popularnonaukowe projektu

Celem projektu jest, po pierwsze, diagnoza świadomości prawnej społeczeństwa polskiego po 27 latach głębokiej transformacji ustrojowej i 13 latach członkostwa w Unii Europejskiej, po drugiej, analiza czynników i mechanizmów ważnych dla kształtowania kompetencji prawnych współczesnych Polaków, oraz prestiżu prawa w świadomości społecznej. Celem teoretycznym projektu jest sformułowanie innowacyjnej koncepcji świadomości prawnej, dynamicznej i zorientowanej na praktykę. Zgodnie z główną hipotezą badawczą, w związku z przemianami ustrojowymi oraz prawno-gospodarczymi na świadomość prawną wpływa wzrastające uczestnictwo w obrocie gospodarczym i kontakty z prawem i stosowaniem prawa, a także w procesie komunikacji na temat prawa.

Projekt jest zogniskowany na analizie świadomości prawnej jako jednego z najważniejszych wskaźników zmiany cywilizacyjnej społeczeństwa polskiego. Zakorzenione w tradycjach polskiej socjologii prawa, w badaniach nad świadomością prawną czy poczuciem prawnym prowadzonych przede wszystkim przez Marię Borucką-Arcową i Adama Podgóreckiego, empiryczne i teoretyczne cele oraz ambicje tego projektu wykraczają w istotny sposób poza te tradycje. Projekt ma charakter interdyscyplinarny. Jego podstawy teoretyczne tworzą, z jednej strony, socjologiczne koncepcje woli sprawczej oraz społeczeństwa obywatelskiego, a z drugiej, koncepcja prawa jako zjawiska komunikacyjnego a zarazem narzędzia działań praktycznych, zorientowanych na realizację celów indywidualnych i zbiorowych. Prowadzi to do sformułowania nowatorskiej koncepcji świadomości prawnej, opartej na koncepcjach klasycznych, jednak uzupełnionej o ważny komponent komunikacyjny jak i komponent wartościująco-ocenny (prestiż prawa oraz związek prawa z wartościami-celami działań indywidualnych i zbiorowych) oraz uwzględniającej związek między świadomością prawną i aktywnością społeczną. W ramach projektu podkreślony jest też związek kształtowania się i przemian świadomości prawnej z funkcjonowaniem systemu politycznego i sfery publicznej, z wzrastającym uczestnictwem w obrocie prawno-gospodarczym oraz z rewolucyjnymi przemianami w komunikacji prawa oraz o prawie w związku z pojawieniem się nowych technologii komunikacyjnych.

Słowa kluczowe: świadomość prawna, kompetencja prawna, obrazy prawa, prestiż prawa, wola sprawcza, społeczeństwo obywatelskie, prawo w działaniu, prawo w komunikacji.